

Statistik om överprövnings- ärenden i domstol 2020

– samt nyckeltal för antal överprövade upphandlingar

ANALYS I KORTHET 2021:2

Konkurrensverket, december 2021
Författare: Karin Morild
Omslag: Konkurrensverket

Innehåll

Inledning	5
1. Överprövningsärendena ökar i samtliga instanser	6
1.1 Antalet mål och antalet överprövade upphandlingar.....	7
1.2 Andelen annonserade upphandlingar som överprövas ökar även 2020.....	8
2. Klagande leverantörer får helt eller delvis rätt i vart nionde mål i förvaltningsrätterna.....	9
3. Handläggningstiden i förvaltningsrätterna i genomsnitt 3 månader.....	10
4. Vart femte mål överklagas till en kammarrätt och vart tredje till HFD	11
5. Kammarrätterna ändrade utgången helt eller delvis i vart femte mål	12
6. Jämförbarhet med annan statistik	13
Tabellbilagor.....	14
1. Antal inkomna mål om överprövning vid domstol de senaste 15 åren, 2006–2020.....	14
2. Antal avgjorda mål om överprövning vid domstol de senaste 15 åren, 2006–2020.....	14
3. Antal inkomna och avgjorda mål 2020 per förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen.....	15
4. Utgång i upphandlingsmål i förvaltningsrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020	15
5. Utgång i upphandlingsmål i kammarrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020.....	15
6. Utgång i upphandlingsmål i Högsta förvaltningsdomstolen under de senaste fem åren, 2016–2020	16
7. Genomsnittlig handläggningstid (månader) i mål om överprövning i förvaltningsrätterna (FR), kammarrätterna (KR) och Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), 2016–2020	16
8. Handläggningstid (månader) i upphandlingsmål i förvaltningsrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020	16
9. Handläggningstid (månader) i upphandlingsmål i kammarrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020.....	17
10. Handläggningstid (månader) i upphandlingsmål i Högsta förvaltningsdomstolen under de senaste fem åren, 2016–2020.....	17

Inledning

Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten har tidigare år gett ut den gemensamma rapporten *Statistik om offentlig upphandling*. I år har myndigheterna beslutat att den primära publiceringen sker digitalt på myndigheternas webbplatser i stället för i en fysisk rapport.

Innehållet i denna rapport motsvarar den information som fanns i avsnitten 10.5–10.9 samt 1.4.6 i rapporten *Statistik om offentlig upphandling 2020*, Konkurrensverkets rapport 2020:5.

Disposition

Kapitel 1–5 av denna rapport är en dokumentation av de uppgifter om överprövningsmål som publicerades i december 2021 på Konkurrensverkets webbplats och som utgör en delmängd av den statistik om offentlig upphandling som Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten tillsammans tillgängliggör på sina webbplatser.

Kapitel 6 innehåller information om statistiken men som inte ligger på webbplatsen. Det handlar om bl.a. metod och statistikens jämförbarhet med annan statistik.

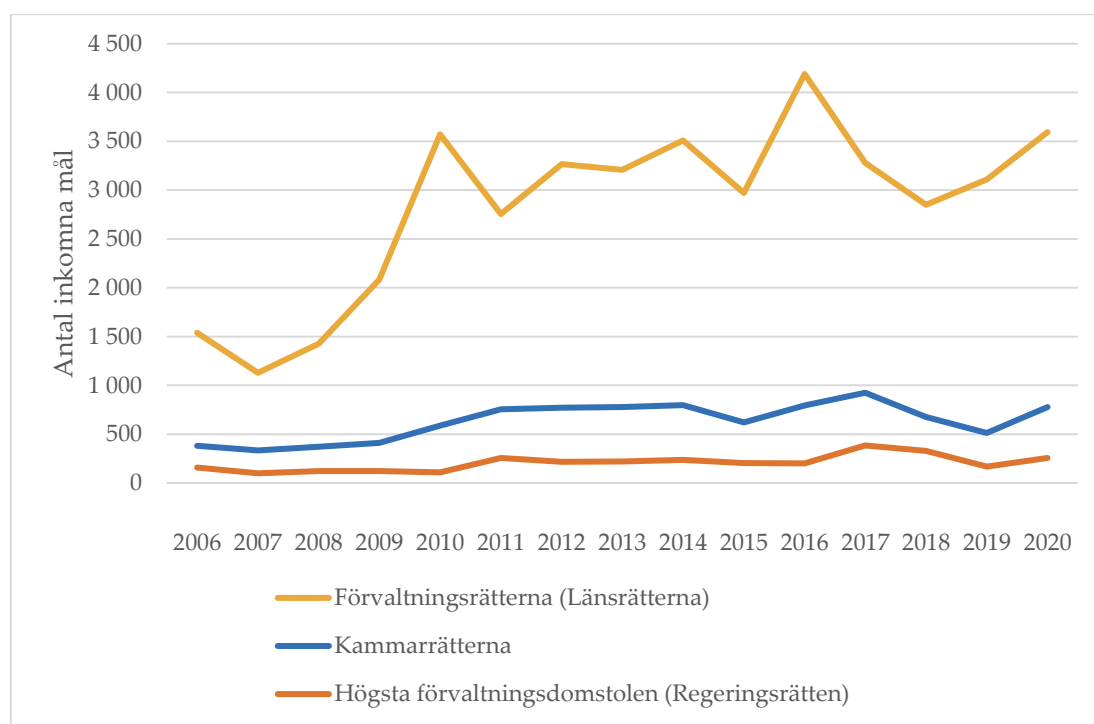
Tabellbilagorna innehåller dels uppgifterna i de diagram som ligger på webbplatsen, dels vissa ytterligare uppgifter som finns tillgänglig men inte lagts upp på webbplatsen.

1. Överprövningsärendena ökar i samtliga instanser

Under 2020 kom det in 3 594 överprövningsmål till förvaltningsdomstolarna. Det var en ökning med 16 procent jämfört med 2019. Efter att ha minskat under ett par år ökade antalet inkomna överprövningsmål 2020 jämfört med 2019 i kammarrätterna och Högsta förvaltningsdomstolen (HFD). Även antalet avgjorda överprövningsärenden ökade i samtliga instanser 2020 jämfört med 2019, se figur 1 och 2 nedan samt tabellbilagan.

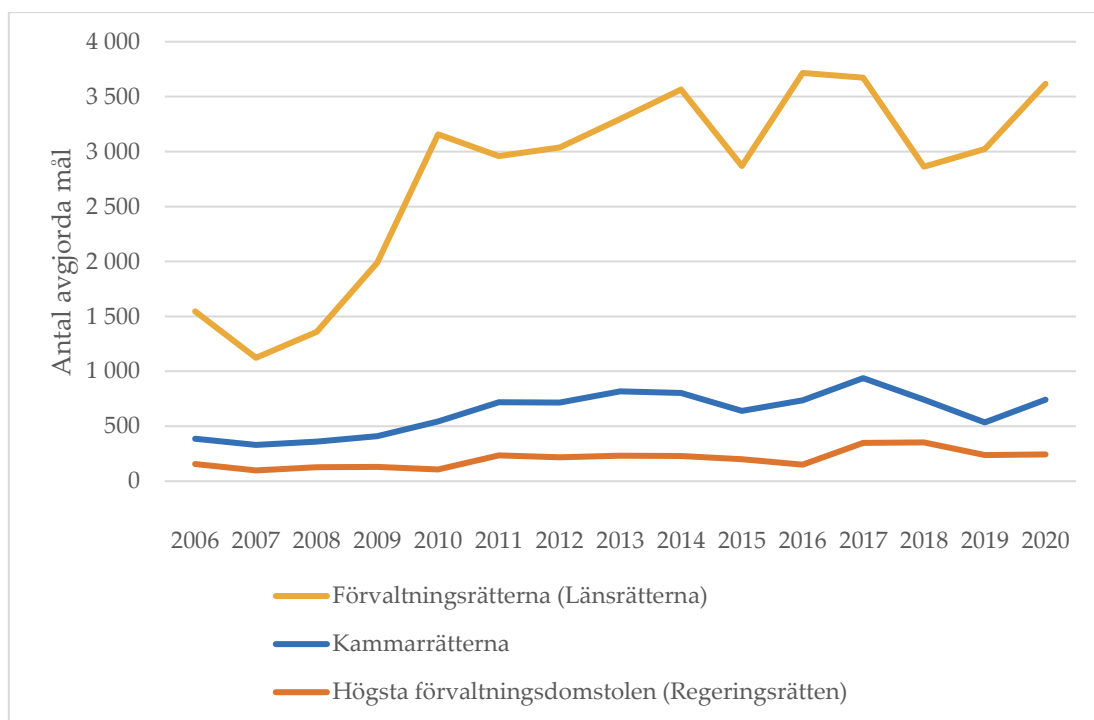
Antalet mål i HFD och kammarrätterna är betydligt lägre än i förvaltningsrätterna. Det beror på att det krävs prövningstillstånd i dessa instanser. Det får till följd att mindre ändringar i antal mål resulterar i större procentuella förändringar för de högre instanserna än i förvaltningsrätterna.

Figur 1 Antal inkomna mål om överprövning vid domstol de senaste 15 åren, 2006–2020

Källa: Domstolsverket (data) och Konkurrensverket (visualisering), 2021.

Figur 2 Antal avgjorda mål om överprövning i domstol de senaste 15 åren, 2006–2020

Källa: Domstolsverket (data) och Konkurrensverket (visualisering), 2021.

1.1 Antalet mål och antalet överprövade upphandlingar

Antalet mål om överprövningar är inte samma sak som hur många upphandlingar som överprövas. Om flera anbudsgivare begär överprövning av samma upphandling kan detta ge flera målnummer. I genomsnitt gick det 2,7 inkomna överprövningsmål till förvaltningsrätterna 2020 på varje överprövad upphandling som annonserades 2020.¹ Läs mer om detta i kapitel 6.

Tabell 1 Antal inkomna mål i förhållande till antalet överprövade annonserade upphandlingar, 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Antal inkomna mål till förvaltningsrätterna	4 190	3 279	2 850	3 111	3 594
Antal överprövade annonserade upphandlingar	1 448	1 324	1 257	1 284	1 256
Genomsnittligt antal inkomna mål per överprövad annonserad upphandling ²	2,9	2,5	2,3	2,4	2,7

Källa: Domstolsverket och Mercel (data) samt Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket (bearbetning), 2021.

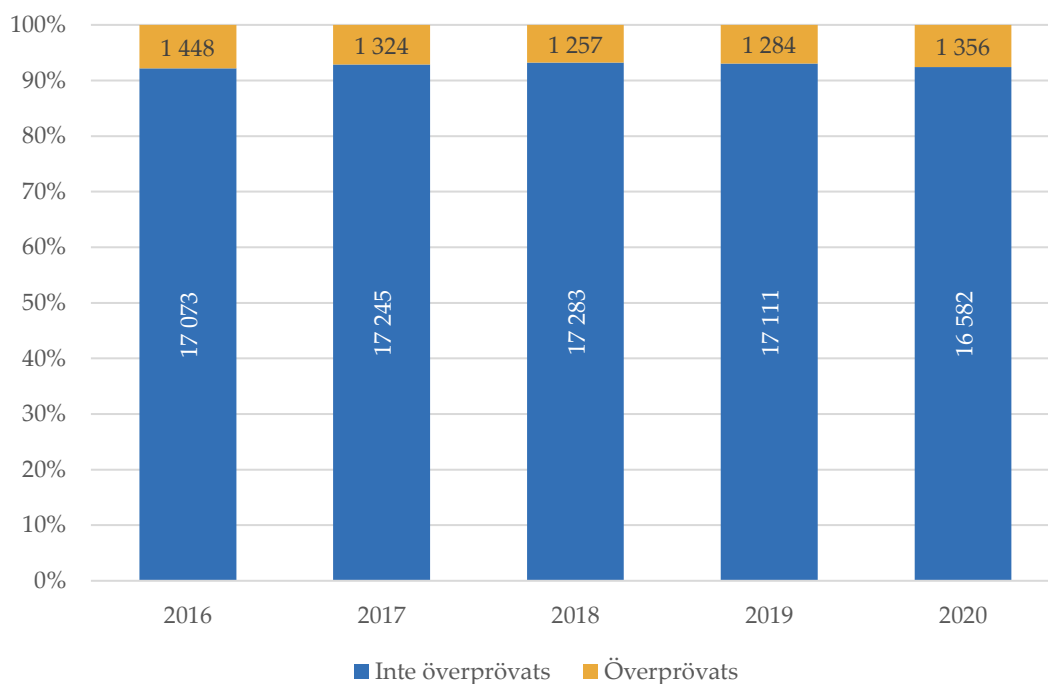
¹ Inkomna mål ett år avser inte exakt samma överprövade upphandlingar som annonserades samma år eftersom en upphandling kan annonseras ett år men ansökan om överprövning kommer in till en förvaltningsrätt året efter.

² Måttet fungerar som en approximation av storlekskillnaden mellan de två begreppen. Observera dock att inkomna mål ett år avser inte exakt samma överprövade upphandlingar som annonserades samma år eftersom en upphandling kan annonseras ett år men ansökan om överprövning kommer in till en förvaltningsrätt året efter.

1.2 Andelen annonserade upphandlingar som överprövas ökar även 2020

Av de 17 938 upphandlingar som annonserades under 2020 har 7,6 procent överprövats, dvs 1 356 stycken, fram till september 2021.³ Erfarenheter från tidigare år säger att andelen brukar justeras upp något om ett år, det beror på att statistiken bygger på att det har kommit en dom i första instans. Efter att andelen annonserade upphandlingar som överprövas minskade kontinuerligt från 2014 till 2018 fortsatte därmed den ökning som sågs 2019 även 2020.

Figur 3 Upphandlingar utifrån om de överprövats eller inte samt det år de annonserades, 2016–2020

Källa: Mercell (data), Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) och Konkurrensverket (visualisering), 2021.

Mer statistik om antalet överprövade annonserade upphandlingar och underlagen för dessa nyckeltal finns på [Upphandlingsmyndighetens webbplats](#).

³ Mercell (data) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning).

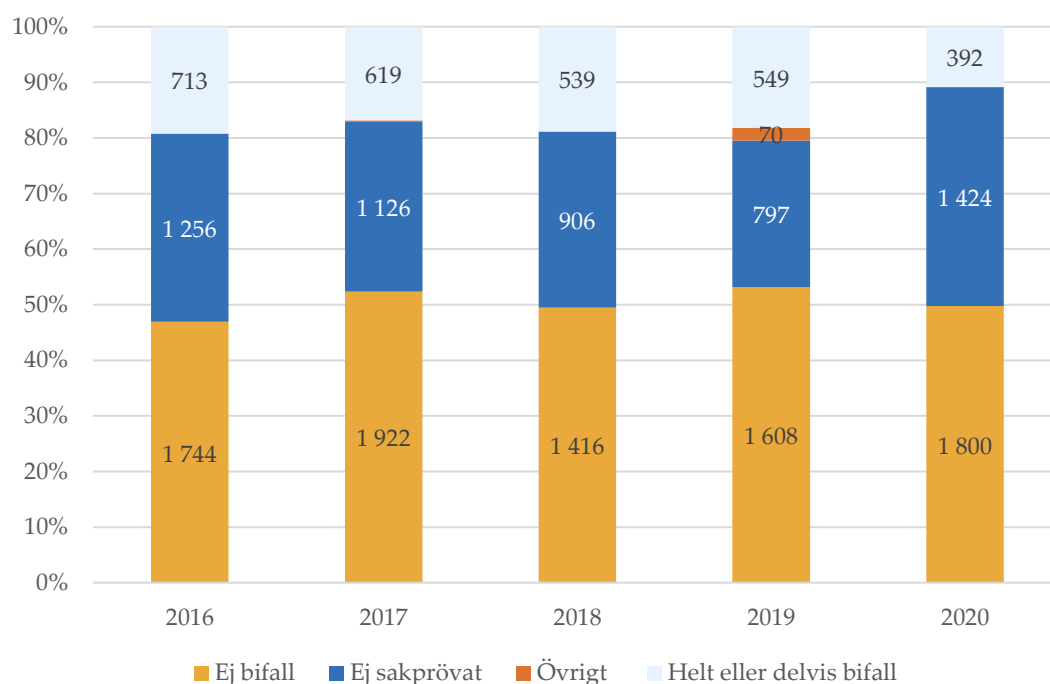
2. Klagande leverantörer får helt eller delvis rätt i vart nionde mål i förvaltningsrätterna

Förvaltningsrätterna avgjorde 3 616 mål om överprövning av upphandling 2020. Av dessa avgjordes 2 192 (61 procent) efter en prövning i sak, vilket är i nivå med tidigare år. I resterande 1 424 mål (39 procent) avgjorde förvaltningsrätterna däremot ärendet utan en prövning i sak.

När ett mål avgörs utan att prövas i sak innebär det att rätten inte tagit ställning i den fråga som var aktuell i målet. Det kan till exempel bero på att ansökan kom in för sent, att ansökan återkallades, att den sökande saknade talerätt eller att målet lämnades över till en annan förvaltningsrätt.

Av de 3 616 mål som avgjordes av förvaltningsrätterna under 2020 fick den klagande helt eller delvis rätt i sin talan i 11 procent av målen.

Figur 4 Utgång i upphandlingsmål i förvaltningsrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020

Källa: Domstolsverket (data) och Konkurrensverket (bearbetning), 2021.⁴

⁴ Antalet mål med utgången *övrigt* är så få att för alla år utom 2019 syns de inte i figuren. 2016 var det tre, 2017 var det fem, 2018 var det ett och 2020 var det noll.

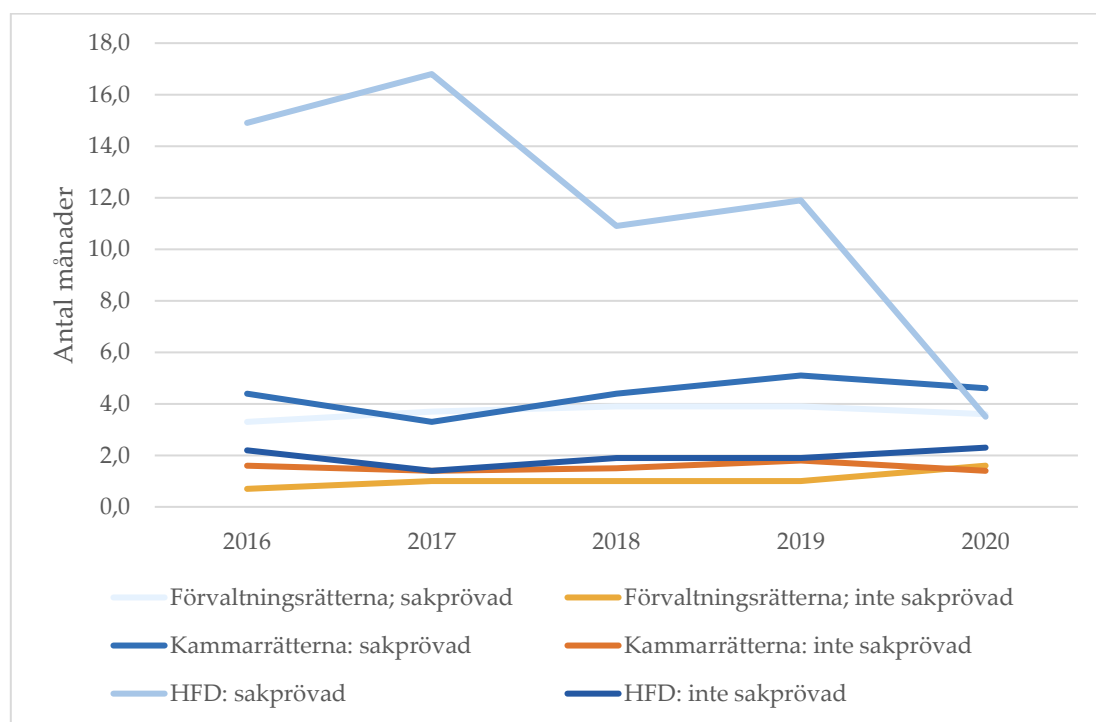
3. Handläggningstiden i förvaltningsrätterna i genomsnitt 3 månader

Den genomsnittliga handläggningstiden för samtliga 3 316 upphandlingsmål som avgjordes i förvaltningsrätterna under 2020 var 2,8 månader. Det skiljer dock i handläggningstid beroende på om målet har avgjorts med eller utan en prövning i sak.

Att någon prövning i sak inte har gjorts kan t.ex. bero på att målet avvisats eller avskrivits. Mål som avgörs utan en prövning i sak tar i genomsnitt 1–2 månader, oberoende av instans.

De 1 124 mål i förvaltningsrätterna där någon prövning i sak inte gjordes hade en handläggningstid på 1,6 månader, vilket är en ökning jämfört med 2019. Handläggningstiden för de 2 192 mål där förvaltningsrätterna gjort en sakprövning var däremot i genomsnitt 3,6 månader, vilket är en minskning jämfört med 2019.

Figur 5 Genomsnittlig handläggningstid (månader) i mål om överprövning i förvaltningsrätterna (FR), kammarrätterna (KR) och Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), 2016–2020

Källa: Domstolsverket (data) och Konkurrensverket (bearbetning), 2021.

4. Vart femte mål överklagas till en kammarrätt och vart tredje till HFD

Det finns ingen longitudinell statistik över upphandlingsmålen. För att uppskatta hur stor del av förvaltningsrätternas beslut som överklagas kan antalet inkomna mål till kammarrätterna i förhållande till antalet avgjorda mål i förvaltningsrätterna samma år användas. Med den metoden blev 2020 uppskattningsvis vart femte avgörande i förvaltningsrätterna överklagat till en kammarrätt.

Tabell 2 Upphandlingsmål överklagade till kammarrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020

		2016	2017	2018	2019	2020
Förvaltningsrätterna	Antal avgjorda mål	3 716	3 672	2 862	3 024	3 616
Kammarrätterna	Antal inkomna mål	795	925	676	513	778
Uppskattad andel överklagade mål		21 %	25 %	24 %	17 %	22 %

Källa: Domstolsverket (data) och Konkurrensverket (bearbetning), 2021.

På samma sätt kan andelen av kammarrätternas beslut som överklagats till HFD uppskattas. Med den metoden blev 2020 uppskattningsvis vart tredje avgörande i kammarrätterna överklagat till HFD.

Tabell 3 Upphandlingsmål överklagade till HFD under de senaste fem åren, 2016–2020

		2016	2017	2018	2019	2020
Kammarrätterna	Antal avgjorda mål	736	938	742	536	742
HFD	Antal inkomna mål	202	385	328	169	257
Uppskattad andel överklagade mål		27 %	41 %	44 %	32 %	35 %

Källa: Domstolsverket (data) och Konkurrensverket (bearbetning), 2021.

5. Kammarrätterna ändrade utgången helt eller delvis i vart femte mål

I de 742 upphandlingsmål som avgjordes i kammarrätterna under 2020 ändrades förvaltningsrättens avgörande helt eller delvis i 43 mål. Förvaltningsrättens avgörande stod sig i 697 mål varav 541 inte prövades i sak av kammarrätten.

Att ett mål ändras innebär att avgörandet från förvaltningsrätten ersätts med kammarrättens avgörande. Det är dock inte möjligt att utifrån dessa uppgifter från Domstolsverket följa utfallet av rättsprocesserna för att avgöra hur ofta den som ansökte om överprövning i förvaltningsrätten får rätt i slutändan. Se mer om detta i kapitel 10.7 i rapporten *Statistik om offentlig upphandling 2020*.⁵

Tabell 4 Utgång i upphandlingsmål i kammarrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Kammarrätterna Ändrade	137	237	87	51	43
Ej ändrade	599	697	654	481	697
– varav ej prövade i sak	484	602	478	429	541

Källa: Domstolsverket (data) och Konkurrensverket (bearbetning), 2021.

⁵ Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten, Konkurrensverkets rapportserie 2020:5, <https://www.konkurrensverket.se/informationsmaterial/rapportlista/statistik-om-offentlig-upphandling-2020/>

6. Jämförbarhet med annan statistik

Domstolsverkets uppgifter baserade på mål används som källa för statistik om mål om överprövning, utgång i mål om överprövning och handläggningstid i mål om överprövning. Alla kategoriseringar har gjorts av Domstolsverket. Konkurrensverket har inte varit involverad i hur dessa definieras. Däremot har Konkurrensverket grupperat Domstolsverkets olika kategorier för utgång i mål i förvaltningsrätterna i grupperna *helt eller delvis bifall* respektive *ej bifall* och i kammarrätterna och HF i grupperna *ändrat* respektive *ej ändrat*.

Presentationen av en del av nyckeltalen skiljer sig i denna rapport jämfört med tidigare årsupplagor av Konkurrensverkets och Upphandlingsmyndighetens rapport *Statistik om offentlig upphandling*. Detta beror på att EU kommissionens *Network of First Instance Public Procurement Review Bodies (FIRB)* tagit fram nyckeltal för insamling av jämförbar statistik om överprövningsmål i olika medlemsländer. Tidigare fanns inte dessa definitioner av nyckeltal så i denna redovisning har redovisningen anpassats till EU-definitionerna, vilket t.ex. innebär att mål som inte prövats i sak klassas som *ej bifall* eller *ej ändrat* istället för att som tidigare redovisas vid sidan av utfallen.

Antalet mål om överprövning i domstolarna kan inte likställas med antalet upphandlingar som överprövas. Det finns flera situationer där domstolarna registrerar flera målnummer vid överprövning av en enskild upphandling. Det kan exempelvis ske när en leverantör begär överprövning av en samordnad upphandling där flera myndigheter deltagit, då ett målnummer skapas för varje myndighet som omfattas av överprövningen. Om ansökan om överprövning lämnas in vid flera förvaltningsrätter, till exempel vid en samordnad upphandling där myndigheterna som deltagit finns inom olika domstolars områden, kan flera målnummer skapas vid överföringen mellan domstolarna. Detta innebär att en enda upphandling som överprövas kan generera ett stort antal målnummer, även om de i praktiken handläggs som en enda överprövning. Det förekommer att upphandlingar som överprövas ger upphov till över 50 målnummer.⁶

Möjligheten till överprövning är viktig för rättssäkerheten vid offentlig upphandling. Samtidigt innebär en överprövning att upphandlingsprocessen stannar upp, eftersom den vinnande anbudsgivaren och myndigheten inte, annat än i undantagsfall, får ingå avtal innan handläggningen i domstolen är avslutad. Uppgifter om handläggningstider visar tiden från att ett mål om överprövning inkommer till en domstol tills den domstolen har fattat ett slutligt beslut eller meddelat dom.⁷

⁶ För mer information, se Upphandlingsmyndigheten, rapport 2017:7. *Kartläggning och analys av mål om överprövning*.

⁷ För mer information, se Upphandlingsmyndigheten, rapport 2017:7, *Kartläggning och analys av mål om överprövning* och Konkurrensverket, rapport 2013:5, *Överprövningar av offentliga upphandlingar: siffror och fakta*.

Tabellbilagor

1. Antal inkomna mål om överprövning vid domstol de senaste 15 åren, 2006–2020

År	Förvaltningsrätterna (Länsrätterna)	Kammarrätterna	Högsta förvaltningsdomstolen (Regeringsrätten)
2006	1 539	382	158
2007	1 129	334	100
2008	1 428	371	123
2009	2 083	410	124
2010	3 572	587	109
2011	2 754	756	257
2012	3 267	771	218
2013	3 209	778	222
2014	3 508	798	236
2015	2 973	621	206
2016	4 190	795	202
2017	3 279	925	385
2018	2 850	676	328
2019	3 111	513	169
2020	3 594	778	257

Källa: Domstolsverket (data), 2021.

2. Antal avgjorda mål om överprövning vid domstol de senaste 15 åren, 2006–2020

År	Förvaltningsrätterna (Länsrätterna)	Kammarrätterna	Högsta förvaltningsdomstolen (Regeringsrätten)
2006	1 547	386	155
2007	1 123	330	98
2008	1 360	360	128
2009	1 990	409	129
2010	3 156	544	108
2011	2 960	718	234
2012	3 038	716	216
2013	3 296	818	233
2014	3 565	802	229
2015	2 868	640	200
2016	3 716	736	151
2017	3 672	938	350
2018	2 862	742	353
2019	3 024	536	238
2020	3 616	742	245

Källa: Domstolsverket (data), 2021.

3. Antal inkomna och avgjorda mål 2020 per förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen

Domstol	Inkomna	Avgjorda
Förvaltningsrätten i Falun	430	387
Förvaltningsrätten i Göteborg	422	398
Förvaltningsrätten i Härnösand	75	79
Förvaltningsrätten i Jönköping	155	160
Förvaltningsrätten i Karlstad	196	197
Förvaltningsrätten i Linköping	267	246
Förvaltningsrätten i Luleå	58	55
Förvaltningsrätten i Malmö	892	987
Förvaltningsrätten i Stockholm	535	543
Förvaltningsrätten i Umeå	80	89
Förvaltningsrätten i Uppsala	226	198
Förvaltningsrätten i Växjö	258	277
Samtliga förvaltningsrätter	3 594	3 616
Kammarrätten i Göteborg	356	353
Kammarrätten i Jönköping	114	104
Kammarrätten i Stockholm	188	155
Kammarrätten i Sundsvall	120	130
Samtliga kammarrätter	778	742
Högsta förvaltningsdomstolen	257	245

Källa: Domstolsverket (data), 2021.

4. Utgång i upphandlingsmål i förvaltningsrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Helt eller delvis bifall	713	619	539	549	392
Ej bifall	3 000	3 048	2 322	2 405	3 224
– varav ej prövade i sak	1 256	1 126	906	797	1 424
Övrigt	3	5	1	70	0
Totalt	3 716	3 672	2 862	3 024	3 616

Källa: Domstolsverket (data) och Konkursverket (bearbetning), 2021.

5. Utgång i upphandlingsmål i kammarrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Helt eller delvis ändrad	137	237	87	51	43
Ej ändrad	599	697	654	481	697
– varav ej prövade i sak	484	602	478	429	541
Övrigt	0	4	1	4	2
Totalt	736	938	742	536	742

Källa: Domstolsverket (data) och Konkursverket (bearbetning), 2021.

6. Utgång i upphandlingsmål i Högsta förvaltningsdomstolen under de senaste fem åren, 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Helt eller delvis ändrad	5	5	4	75	1
Ej ändrad	146	345	349	163	244
– varav ej prövade i sak	142	343	348	161	241
Övrigt	0	1	2	3	0
Totalt	151	351	355	241	245

Källa: Domstolsverket (data) och Konkurrensverket (bearbetning), 2021.

7. Genomsnittlig handläggningstid (månader) i mål om överprövning i förvaltningsrätterna (FR), kammarrätterna (KR) och Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), 2016–2020

		2016	2017	2018	2019	2020
Förvaltningsrätterna	Sakprövade	3,3	3,7	3,9	3,9	3,6
	Inte sakprövade	0,7	1,0	1,0	1,0	1,6
Kammarrätterna	Sakprövade	4,4	3,3	4,4	5,1	4,6
	Inte sakprövade	1,6	1,4	1,5	1,8	1,4
Högsta förvaltningsdomstolen	Sakprövade	14,9	16,8	10,9	11,9	3,5
	Inte sakprövade	2,2	1,4	1,9	1,9	2,3

Källa: Domstolsverket (data), 2021.

8. Handläggningstid (månader) i upphandlingsmål i förvaltningsrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020

Förvaltningsrätterna (FR)	2016	2017	2018	2019	2020
Antal mål totalt	3 737	3 672	2 862	3 024	3 616
Andel av mål i FR	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Handläggningstid samtliga					
- Medel	2,4	2,9	3,0	3,1	2,8
- 75e percentilen	3,6	4,4	4,6	4,5	4,1
- Max	20,8	15,4	27,1	30,4	18,4
Antal sakprövade mål	2 463	2 541	1 955	867	2 192
Andel av sakprövade mål i FR	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Handläggningstid för sakprövade					
- Medel	3,3	3,7	3,9	3,9	3,6
- 75e percentilen	4,3	5,1	5,4	5,1	4,8
- Max	20,8	14,2	27,1	30,4	17,1

Källa: Domstolsverket (data), 2021.

9. Handläggningstid (månader) i upphandlingsmål i kammarrätterna under de senaste fem åren, 2016–2020

Kammarrätterna (KR)	2016	2017	2018	2019	2020
Antal mål totalt	736	938	742	536	742
Andel av mål i FR	19,7 %	25,5 %	25,9 %	17,7 %	20,5 %
Handläggningstid samtliga					
- Medel	2,3	2,0	2,5	2,4	2,2
- 75e percentilen	2,8	3,1	3,9	3,4	3,3
- Max	16,0	14,9	12,1	10,0	9,1
Antal sakprövade mål	169	310	254	95	185
Andel av sakprövade mål i FR	6,9 %	12,2 %	13,0 %	11,0 %	8,4 %
Handläggningstid för sakprövade					
- Medel	4,4	3,3	4,4	5,1	4,6
- 75e percentilen	6,1	3,9	4,9	6,5	4,6
- Max	16,0	14,9	12,1	10,0	9,1

Källa: Domstolsverket (data), 2021.

10. Handläggningstid (månader) i upphandlingsmål i Högsta förvaltningsdomstolen under de senaste fem åren, 2016–2020

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD)	2016	2017	2018	2019	2020
Antal mål totalt	151	350	353	238	245
Andel av mål i FR	4,0 %	9,5 %	12,3 %	7,9 %	6,8 %
Handläggningstid samtliga					
- Medel	2,8	1,7	2,1	5,1	2,3
- 75e percentilen	2,0	1,4	3,9	11,9	3,1
- Max	18,3	28,4	20,2	48,3	9,6
Antal sakprövade mål	7	7	6	75	15
Andel av sakprövade mål i FR	0,28 %	0,28 %	0,31 %	8,65 %	0,68 %
Handläggningstid för sakprövade					
- Medel	14,9	16,8	10,9	11,9	3,5
- 75e percentilen	15,2	20,7	14,5	11,9	4,7
- Max	18,3	20,7	20,2	12,4	9,6

Källa: Domstolsverket (data), 2021.

Adress 103 85 Stockholm
Telefon 08-700 16 00
konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se